

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De defectibus in ministerio ipso occurrentibus. X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

Confessario videatur. Si dubium est, an in precedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casum necessitatis. Si autem certum est, non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed euenisse ex naturali causa, aut ex diabolica illusionem, potest communicare & celebrare; nisi ex illa corporis commotione tanta euenierit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.

Est sancti Thom. 3. par. quest. 80. *Episc.* Sed pollutio, etiam voluntaria, per confessionem purgata non impedit, nisi ob congruentiam.

De defectibus in ministerio ipso occurrentibus. X.

Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit: ut, si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo, vel in Altari non consecrato, vel tribus mappis non cooperto: si non adsint luminaria cerea: si non sit tempus debitum celebrandi, quod est ab aurora usque ad meridiem, communiter: si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit: si omittat aliquid ex vestibus sacerdotalibus: si vestes sacerdotales & mappa non sint ab Episcopo vel ab alio hanc habente potestatem benedicta: si non adsit clericus, vel alius deseruiens in Missa, vel adsit qui deseruire non debet, ut mulier: si non adsit Calix cum Patena conueniens, cuius cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea, non area, vel vitrea: si Corporalia non sint munda, que debent esse ex lino, nec serico in medio ornata, & ab Episcopo vel ab alio hanc habente potestatem benedicta, ut etiam superius dictum est: si celebrat capite cooperto sine dispensatione: si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.

Numerantur hinc quatuordecim casus grauiores, in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, si fiat contra regulas hoc loco significatas; de quibus nos egimus supra in prima part. Rubricarum tit. 20. & secunda part. tit. 1. & 2. nisi excuset ignorantia, vel obliuio, &c. Azor. lib. 10. cap. 29. quest. 6. Et ratio est, quia Concilium Tridentinum Sess. 22. & Pius V. initio Missalis hoc tradit,

ut secundum ritum, normam & modum à se traditum Missam decantent omnes, ac legant. Vnde non licet mutare hunc ordinem Missæ; non dico mutare Missam, & eam dicere alterius diei quàm in Missali præscribatur, ut notat Suar. 3. part. disput. 83. sect. 3. sed mutare omitendo aliquid, quod pertineat ad integrum Missæ ritum. multò verò minus addere licet quidquam, quod expressius

D d

pressius

pressius cautum est in *Trid.* & prædicta Bulla *Pij V.*

De rebus autem, an sint benedictæ, necne, non tenetur semper interrogare

Sacerdos, *Azor. lib. 10. cap. 17. quest. 11.* quæ verò non sunt vlti amplius, comburantur, ex *Clem. Epistola 2. & Summistis.*

2 Si Sacerdote celebrante violetur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Missa: si post Canonem, non dimittatur. Si timeatur incursum hostium, vel alluionis, vel ruina loci ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa, post consecrationem verò Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omisis omnibus alijs.

Ratio est manifesta, quia ante Canonem nondum est inceptum Sacrificium; post Canonem verò est perficiendum: post inchoatum scilicet Ca-

nonem, qui desinit in fine seu principio Orationis Dominicæ. Qua de re vide supra *par. 2. tit. 10. nu. 1. pag. 159.* incipit autem Canon à *Te igitur.*

3 Si Sacerdos ante consecrationem grauer infirmetur, vel in syncope incidit, aut moriatur, præmittitur Missa: si post consecrationem Corporis tantum, ante consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato id accidit, Missa^x per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, y ubi ille desijt, & in casu necessitatis^z etiam per non ieiunum. Si autem non obierit, sed fuerit infirmus, adeò tamen ut possit communicare, & non adsit alia Hostia consecrata, Sacerdos qui Missam supplet, a diuidat Hostiam, & vnâ partem præbeat infirmo, aliam ipse sumat. Si autem semiprolata forma Corporis obijt Sacerdos, quia non est facta consecratio, non est necesse ut Missa per alium suppletur. Si verò obierit semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam, & super eundem Calicem repetat integram formam, ab eo loco, Simili modo postquam cœnatum est, vel posset super alium Calicem præparatum integram formam proferre, & Hostiam primi Sacerdotis, & Sanguinem à se consecratum sumere, ac deinde Calicem relictum^b semiconsecratum.

x Per alium Sacerdotem expleatur.] Ita *Concil. Toler. VII. in cap. Nihil. 7. q. 1. & S. Thom. 3. par. quest. 83. art. 6. ad 1.* videtur indicare Iuris esse diuini, ut tunc Sacrificium expleatur; & est probabilior sententia quàm eorum, qui id tantum concedunt ubi adest populus. Vide *Azor. lib. 10. c. 33. quest. 1.*

y Vbi ille desijt.] Si prior inchoauerit tantummodò formam Sanguinis, alter eandem integrâ proferet, *Azor. ubi supra*; si verò nesciatur ubi desierit, incipiatur à *Simili modo*, &c. vel si consecrauit vtramque speciem, incipiatur ab *Vnde & memores*. Si dubitatur de consecratione Hostiæ, incipiat

tur à Canone, *Suar. disp. 85. sect. 1.* & sub conditione mente retenta consecret, vel aliam (quod melius est) consecret Hostiam, & priorem sumat post sumptionem Sanguinis.

z Etiam per non ieiunium.] Ex eodem Concilio Toletano; quia, inquit, ex utraque persona vnus minister Christi componitur. Vide *Suar. 3. p. disput. 66. sect. 6. cum Soto 4. dist. 13. quest. 2. ad 6.* qui concedit *ibidem*, Sacrificium expleri posse à Sacerdote excommunicato irregularique, si cesset scandalum; quem sequitur *Suar. loco cit.*

a Dimidat Hostiam.] Ita conuenit, quia partem habuit ille prior in consecratione, ergo etiã in sumptione. *Suar. 3. par. disput. 85. sect. 2.* ex causa rationabili concedit *cum Palud. 4. dist. 12.*

quest. 1. artic. 5. conclus. 2. & Siluest. Euchar. 2. quest. 10. §. 7. posse dari partem Hostiæ ad communicandum laicum; quia & antiqui referuabant tertiam Hostiæ partem pro infirmis, *cap. Triforme. de Consec. d. 2. Sergij.* ergo & multò magis infirmo huic Sacerdoti.

b Semiconsecratum.] Sumat hunc Calicem ante ablutionem; qui idè dicitur semiconsecratus, quia de primis verbis consecrationis Calicis dubium est, an sufficiant pro forma. vnde etiam adorandus erit sub conditione, *Scot. 4. dist. 8. quest. 2.*

At, dato nouo casu, quod ille obierit post sumptionem tantum Hostiæ, tunc alter sumat tantum Sanguinem qui remansit, *Henriq. lib. 9. cap. 41.* & vtrique fit satis.

4 Si quis extra huiusmodi casus necessitatis, integra Sacramenta non sumperit, grauissimè peccat.

Ita *Concil. Trid. Sess. 21. cap. 1. & clarius Sess. 22.* fusiùs *Suar. 3. par. disput. 43. sectione 3.* Integra verò Sa-

cramenta sunt vtraque species, non autem quæcumque consecrauit Sacerdos, vt patet.

5 Si musca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Calicem ante consecrationem, projiciat vinum in locum decentem, & aliud ponat in Calice, misceat parum aquæ, c offerat vt supra, & prosequatur Missam: d si post consecrationem ceciderit musca, aut aliquid eiusmodi, & fiat nausea Sacerdoti, extrahat eam, & lauet cum vino; finita Missa comburat, & combustio ac lotio huiusmodi in sacrarium projiciatur. Si autem non fuerit ei nausea, nec vllum periculum timeat, sumat cum Sanguine.

c Offerat vt supra.] Id est, mente concepta oblatione.

d Si post consecrationem, &c.] Est *S. Thom. 3. par. q. 83. artic. 6. ad 3.*

6 Si aliquod venenosum ceciderit in Calicem, vel quod prouocaret vomitum, vinum consecratum reponendum est in alio Calice, & aliud vinum cum aqua apponendum denuò consecrandum: & 2 finita Missa Sanguis repositus in panno lineo vel stuppa tamdiu seruetur, do-

D d 2 nec

nec species vini fuerint desiccatae, & tunc stuppa comburatur, & combustio in sacrarium projiciatur.

Prima pars est *S. Thom. quest. 83. artic. 6. ad 3.* ne Calix vitæ, inquit, fit in mortem. ex quo patet sufficere, si vinum nunc consecratur ad summptionem, non autem ad integritatem consecrationis, quæ verè facta fuit in utraque vera specie. Altera pars, vltimaque ad combustionem stuppæ, est *contra Palud. dist. 9. quest. 1. & Silu. Euch. 2. quest. 9. §. 3. & alios*, qui sacrilegium putant, species comburere, quod verum esset, si in illis Christus esset, sed exsiccatis speciebus desinit ibi esse Christus.

7 *Si aliquod venenatum contigerit Hostiam consecratam, tunc alteram consecret, & sumat eo modo quo dictum est, & illa seruetur in tabernaculo loco separato, donec species corrumpantur, & corrupta deinde mittantur in sacrarium.*

Adde hoc loco, quòd ea quæ sunt à fulmine tacta, venenata censentur, ex *Genuen. in sua praxi Neapol. cap. 49.* Qui casus accidit anno 1601. in Calice à fulmine tacto post consecrationem; & ita fuit à Doctoribus decisum.

8 *Si sumendo Sanguinem, particula remanserit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat vinum, & sumat.*

Duobus ergo modis sumi potest. & primus est *Scoti 4. distinct. 8.* alter est *Siluestri verbo Eucharistia. 2. questione 9. & aliorum.* & patet in Parasceue, quando particula sumitur cum vino puro. Uterque à Rubrica conceditur; at secundus magis placet.

9 *Si Hostia ante consecrationem inueniatur fracta, nisi populo euidenter appareat, talis Hostia consecratur: si autem scandalum populo esse possit, alia accipiatur, & offeratur: quòd si illius Hostia iam erat fracta oblatio, eam post ablutioem sumat. Quòd si ante oblationem Hostia appareat confracta, accipiatur altera integra, si citra scandalum, aut longam moram fieri poterit.*

Continet Rubrica opportuna remedia, quorum ratio est manifestissima.

10 *Si propter frigus, vel negligentiam Hostia consecrata dilabatur in Calicem, propterea nihil est reiterandum, sed Sacerdos Missam proficiatur, faciendo caerimontas & signa consueta cum residua parte Hostia, quæ non est madefacta Sanguine, si commodè potest. Si verò tota fuerit*

fuerit madefacta, non extrahat eam, sed omnia dicat omittendo signa, & sumat pariter Corpus & Sanguinem, signans se cum Calice, & dicens: Corpus & Sanguis Domini nostri, &c.

e *Nihil est reiterandum.*] Docet Rubrica addita consona sunt casui, vt S. Thom. sup. art. 6. ad 6. reliqua in verba respondeant actioni.

11 *Si in hieme Sanguis congeletur in Calice, inuoluatur Calix pannis calefactis: si id non proficeret, ponatur in feruenti aqua prope Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.*

Si fingatur casus, non posse lique- in particulas redigi, vt fumi possit, fieri, tunc poterit digitis comminui, & *Suar. disput. 85. sectione 1.*

12 *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ceciderit, siquidem super terram, seu super tabulam, lingua lambatur, & locus ipse radatur quantum satis est, & abrasio comburatur; cinis verò in sacrarium recondatur. Si verò super lapidem Altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, & locus benè abluatur, & ablutio in sacrarium projiciatur. Si super linteum Altaris, & ad aliud linteum stilla peruenerit; si vsque ad tertium, linteamina ter abluantur ubi stilla ceciderit, Calice supposito, & aqua ablutio in sacrarium projiciatur. Quòd si in ipso solum Corporali, aut si in vestibus ipsis sacerdotibus ceciderit, debet similiter abluì, & ablutio in sacrarium projici. Si in substrato pedibus panno, vel tapeto, benè abluatur, vt supra.*

Est Decretum Pij Papæ I. cap. Si imponendæ arbitrio Superioris: nec per negligentiam. de Consecr. Dist. 2. vllam tenetur Sacerdos subire nisi & explicatur à S. Thoma supra art. 6. impositam; Deo tamen satisfaciatur. ad 7. Sed adde Primò, à Sacerdote Tertio, aliqua adduntur in Rubrica tantum ea fieri debere quæ Rubrica satis similia prædictis, de quibus non hæc iubet, *Suar. disp. 85. sect. 1.* meminit Pius; vt, quando cadit super Secundo, multa esse antiquata per hanc vestes Sacerdotis, pannum, & tape- Rubricam ex ijs quæ Pius hac de re te substratum. statuerat; cuiusmodi sunt, abscissio Quid si cadat Sanguis super barbam? vestium & combustio, intra Altare *Barth. ab Ang. Dialog. 5. §. 713.* vult eam abluì, & comburi: sed videtur combustorum repositio, sumptio lo- sufficere, si barbâ pluries lauetur, cui tionis. Pœnæ quoque non sunt in vsu, & ideo in Missali omittuntur, vt no- parcendum est magis quàm tapeibus, de quibus supra. tar *Suar. ibidem*, quæ erunt deinceps

13. *At si contingat totum Sanguinem post consecrationem effundi, si quidem aliquid ^f vel parum remansit, illud sumatur, & de effuso reliquo Sanguine fiat, ut dictum est. & Si verò nihil omnino remansit, ponat iterum vinum & aquam, & consecret ab eo loco, Simili modo postquam cœnatum est, facta prius tamen Calicis oblatione, ut supra.*

f Vel parum.] Sufficit ad integritatem Sacrificij.

g Si verò nihil.] Suppleatur, ut dictum est supra ex S. Thom. ibidem ad 3.

14 *Si Sacerdos euomat Eucharistiam, si species integræ appareant, reuenter sumantur, nisi nausea fiat: tunc enim species consecratæ cautè separentur, & in aliquo loco sacro reponantur, donec corrumpantur, & postea in sacrarium projiciantur. Quod si species non appareant, comburatur vomitus, & cineres in sacrarium mittantur.*

Regula generalis est, si species Sacramentales integræ vel in aliqua particula haberi possunt, reuenter seruandas esse, vel sumendas, quia sub eis manet Christus: & similiter fiat, ut in hac Rubrica dicitur, si à mure sumantur, aut ex Eucharistia vermes generentur. Ea verò quæ tales species contigerunt,

vel comburenda, vel purificanda sunt, iuxta prædicta, *Suar. loco cit. sect. 1.*

Vomitus etiam potest esse, & licitè, voluntarius, quando monitus est Sacerdos de speciebus à se sumptis, quod venenatæ sint, ex *Tabien. verbo Missa. num. 32.* eadem ratione quæ supra *num. 6.* allata fuit.

15 *Si Hostia consecrata, vel aliqua eius particula dilabatur in terram, reuenter accipiatur, & locus ubi cecidit, mundetur, & aliquantum abradatur, & puluis seu abrasio huiusmodi in sacrarium immittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, seu alio quouis modo in aliquod linteum, mappa vel linteum huiusmodi diligenter lauetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.*

Patent ob reuerentiam Sacramenti hæc fieri. Quod si fragmentum nequeat discerni, pluries linteum lauetur, non autem comburatur, *Henriq. cap. 28. num. 4. cum Sor. d. 10. quæst. 2. artic. 8.*

In casu dubio consecratæ Hostiæ quæ reperitur apud veneficum, seu sacrilegum, aut circa Altare, ubi proximè fuit celebratum, aut quando particula Patenæ parti posteriori

hæreat, ita fixè (quod mihi accidit) ut subeat suspicio, de consecratæ in præcedenti Missa particulis eam unam esse posse; quid erit agendum? In hisce casibus nulla solemnitas est adhibenda luminarium, & eiusmodi, sed adoranda erit sub conditione, reservanda in Tabernaculo, seu intra Corporale, & sumenda à Sacerdote ante Calicis abluionem in proxima Missa. quod si fortè sit deturpata, ut naufragam

nauseam moueat, fiat vt dictum est supra num. 7.

Quod attinet ad sacrarium, de quo sæpe in his Rubricis, rem & vocabu-

lum habemus apud S. Clementem Epist. 2. de Cons. Dist. 1. cap. Altare. est autem Piscina sacra, vt loquuntur alij.

16 Possunt etiam defectus in ministerio ipso occurrere, si Sacerdos ignoret ritus & carimonias ipsas in eo seruandas: de quibus omnibus in superioribus Rubricis copiosè dictum est.

Hoc loco distinctione est opus: nam si omittit aliquid de Rubricis primi ordinis, vt *Gloria in Excelsis*, *Credo*, *Commemoratio de Sancto*, & eiusmodi, & recordetur in progressu Missæ, non debet repetere, nec regredi, *Silu. Missæ* 1. quest. 5. §. 4. & 5. dissonum enim esset, & scandalosum potius. Commemorationem autem de Sancto debet addere inter Orationes secretas, & post Communionem, licet inter Collectas eam omiserit, si opportunè recordetur. inter vltimas non dicerem, si neque inter secretas dixissem; sed in sacristia post depositas vestes supplementum omittit. Si verò loquamur de ritibus & carimonijs quæ consistunt in actione Missæ, de suo genere mortale est omittere; quia Concilium Tridentinum sess. 22. & Pius V. in *Bulla Missalis* expressè præcipiunt obseruari etiam ritus secundi ordinis; ex leuitate tamen materiæ, vel inaduertentia, vel obliuione, posset esse veniale, si quid omittitur: grauius autem est, si quid committitur addendo Rubricis, quod item est prohibitum. *Legè Suar. disp. 84. sect. 2.*

Non tamen addit ille contra Rubricas, qui Officium recitans aliud, Missam deinde celebrat more Ecclesiæ in qua celebrat; vbi fortè dicitur *Credo*, vel *Gloria*, quæ non dicuntur extra eam; imò tenetur celebrare ibidem pro ratione Festi, iuxta Regulam,

Cum fueris Romæ, &c. alioquin esset alijs admirationi, si Festo non inferuiret in propria Ecclesia pro qualitate Festi.

Intellige quæ dicimus de Missa pro omnibus approbata: nam Missæ certis Regularibus concessæ tantum, puta de Sanctis Ordinis eorum, aut alijs quæ non habentur in Missali Romano, non possunt ab alijs dici, nec etiam in ipsorum Regularium Ecclesijs, ex Decreto sacre Rituum Congregationis 19. *Novemb. 1622.* neque à Cappellanis sæcularibus proprijs in Ecclesijs Monialium, quæ Romano non vtuntur Breviario. Quo casu, Missam quidem Cappellani proprij recitabunt de Sancto, de quo Moniales Officium, sed cum Missali Romano, vt in Proprio de Sanctis, vel de Comuni. Eadem sacra Congregatio Rituum ita decreuit die 20. *Novemb. 1628.* si nulla est Missa in Missali Romano, quæ concordet cū Officio Monialium, puta de nomine Iesu, de Spinea corona, & similibus, eo casu Missam de Circumcisione Domini, seu Missam de Cruce, vel Passione, recitare poterunt; vel certè pro debita licentia adeant sacra eandem Congregationem.

Quòd si quis adderet, vel detraheret ex carimonijs, etiam deuotionis causa, præsumens id esse melius, tunc peccaret mortaliter; quia in *Bulla Pij V.* dicitur, *ne præsumant*, ita

Ant.

Ant. Molina in Instruct. Sacerdotum Tract. 3. cap. 11. §. ult.

17 At si inchoata Missa veniat Episcopus, aut eo maior, aut Princeps, neque alia Missa celebrari possit, quid agendum? ante Consecrationem, & post Epistolam, si illi veniant, poterit repeti Missa à capite, *Nauar. de Orat. Notab. 16. num. 55. & Azor. lib. 10. cap. 32. quest. 3. Addit Possen. de Offic. Cur. cap. 2. num. 11.* posse hoc idem fieri, etiam ultra primam vicem, si maior causa superueniat; sed, meo iudicio, tunc esset opus altiori iudicio.

18 Queritur adhuc: An possit interrumpi, & discontinuari Missa ob aliquam causam? respondetur, Possè, ob Concionem & publicationes Edictorum, quæ fiunt à Parochis: præterea ad confessionem audiendam moribundi, custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia; vel ad vngendum infirmum, cui nullum aliud Sacramentum ministrari potest, ex *Nauar. de Hor. Canon. cap. 16. num. 69. Hen-*

riq. lib. 9. cap. 30. num. 4. Non autem interrumpi debet paulò ante laicorum Communionem, vt Sacerdos audiat apud Altare etiam breuem confessionem alicuius; quod perturbat, & merito, astantium animos, *Doctores apud Bonacm. disp. 4. quest. 6. punct. 1. num. 20.*

19 Accidit denique in Missæ ministerio offerri Sacerdoti particulam pro communicando laico, & oblatione Hostiæ iam facta, poteritne illa consecrari? *Bonac. de Euchar. disp. 4. quest. ult. punct. 2. num. 6.* videtur negare. sed puto probabiliter posse consecrari, oblatione eiusdem mente concepta, vt sæpius in defectibus dictum est: non tamen remotius ab oblatione Hostiæ, puta iam cæpta Praefatione. Vel eo casu, si necessitas adsit, arbitrio boni viri, dari laico poterit pars Hostiæ consecrata, quæ olim referuabatur pro infirmis, vt paulò supra diximus *num. 3. præsentis tituli.*

De Rubricis præceptiuis, & directiuis. XI.

Reliquum est, vt in ordine ad Missam examinemus duo. Alterum est circa Rubricas omnes, de quibus hætenus, quæ cum diuidantur communiter à Summistis & Theologis in præceptiuas & directiuas, nondum quis veluti digito demonstrauit, quænam ex dictis sint præceptiua, quænam directiua: nam illæ obligant sub mortali, hæ non item, nisi ex contemptu omittantur. Alterum est circa onera Missarum, quæ subire solent Sacerdotes; de quibus Theologi multa sparsim docuere, quæ hoc loco collecta breui compedio, Lectori spero fore vt valdè prosint. Nunc de primo.

Seclusa igitur obliuione, ignorantia inculpabili, & inaduertentia, quæ culpam diminuunt, vt supra monuimus: omissa item ea recentioris Auctoris distinctione, in præceptiuas sub mortali, & præceptiuas sub veniali, diuersas à directiuis. Quæ distinctio nulla est; aut est quæstio de nomine, nam præceptum importat propriè in sua significatione materiam grauem, & lethalem culpam.

I DICO PRIMO. Quædo in Rubricis habetur hæc vox *grauissimè*, seu *grauiter peccat*, certissimum est, significari peccatum mortale. Septies autè habetur, cum de defectibus Missæ agitur.